

ZÚSTAŇ

SE

MNOU

AYOBAMI
ADEBAYOVÁ

≡ KNIHA ZLIN

Zůstaň se mnou

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 KNIHA ZLIN

Ayobami Adebayová

Zůstaň se mnou – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

FLEET

Ayobami Adebayová
Zůstaň se mnou

ZŮSTAŇ SE MNOU
AYOBAMI ADEBAYOVÁ

V překladu Lukáše Nováka

Copyright licensed by Canongate Books Ltd.
Arranged with Andrew Nurnberg
Associates International Limited

Copyright © Ayòbámi Adébéyò, 2017
Translation © Lukáš Novák c/o Aura Pont, 2019

ISBN tištěné verze 978-80-7473-743-5
ISBN e-knihy 978-80-7473-752-7 (1. zveřejnění, 2019)

S láskou a vděčností věnováno mé matce, dr. Olusole
Famurewaové, která z našeho domova dělá říši
divů, v níž každý pokoj překypuje knihami.

A památce mého otce, Adebaya Famurewy, po němž
mi zbyla knihovna a trvalý odkaz. Pořád mi chybíš.

PRVNÍ ČÁST

1

JOS, PROSINEC 2008

Dnes odsud konečně musím odjet a vydat se za tebou. Mám sbaleno a prázdné pokoje mi připomínají, že jsem měla vyrazit už před týdnem. Musa, můj řidič, už od minulého pátku přespává v budce strážného a čeká, že ho před úsvitem probudím, abychom se včas vydali na cestu. Ale moje zavazadla dál leží v obývacím pokoji a sedá na ně prach.

Většinu věcí, které jsem tu za ty roky nashromáždila – nábytek, elektroniku, dokonce i různé úchytky a kování –, jsem rozdala kadeřnicím, které pracovaly v mém salonu. Takže už týden se noc co noc převracím na posteli a nemám ani televizi, která by mi pomohla překlenout ty dlouhé hodiny, kdy nemůžu usnout.

Koupila jsem dům v Ife, hned vedle univerzity, kde jsme se my dva seznámili. Zkousím si ho v duchu představit, je podobný tomuhle, má hodně pokojů, aby v něm mohla spokojeně bydlet velká rodina: muž, žena a spousta dětí. Původně jsem měla odjet den poté, co v salonu odmontovali sušáky na vlasy. Plánovala jsem, že se budu týden věnovat zařizování nového salonu a domu. Chtěla jsem mít svůj nový život pěkně uspořádaný, než se s tebou znovu setkám.

Ne že bych tady k tomu nějak zvlášť přilnula. Těch pár přátel, které jsem tu poznala, mi chybět nebude, všichni ti lidé, kteří nevědí, kým jsem dříve byla, muži, kteří během těch let tvrdili, že jsou do mě zamilovaní. Až odjedu, nejspíš si nevzpomenou ani na toho, který mě požádal o ruku. Tady nikdo neví, že jsem za tebe pořád vdaná. Řekla jsem jim jen část našeho příběhu: nemohla jsem otěhotnět a manžel si našel jinou ženu. Nikdo se moc nevyptával, takže o svých dětech jsem pomlčela.

Chtěla jsem odsud pryč už od doby, co zabili ty tři kluky z vládního programu pro podporu mládeže. Rozhodla jsem se, že zavřu salon i klenotnictví, aniž jsem věděla, co budu dělat dál. A pak dorazila pozvánka na pohřeb tvého otce, jako šipka ukazující mi směr. Zapamatovala jsem si jména těch tří mladíků i to, jaký obor na univerzitě studovali. Mojí Olamide by teď bylo zhruba tolik, co jim; zřejmě by zrovna končila univerzitu. Kdykoliv o těch chlapcích čtu, vzpomenu si na ni.

Často mě napadá, jestli na ni vzpomínáš taky, Akine.

Spánek se mi sice vyhýbá, ale každou noc, když zavřu oči, se mi vracejí útržky života, který jsem tehdy nechala za sebou: batikované povlaky polštářů v naší ložnici, sousedé a tvoje rodina, o které jsem si tak dlouho bláhově myslela, že je i mojí rodinou. Často vídám tebe. Dneska se mi vybavila lampička, kterou jsi mi dal několik týdnů po svatbě. Nedokázala jsem usnout potmě, ale když jsme nechali rozsvícenou zářivku, míval jsi noční můry zase ty. Lampička byla tvůj nápad. Koupil jsi ji, aniž jsi mi řekl, že uvažuješ o nějakém takovém kompromisu, aniž ses mě zeptal, jestli bych ji chtěla. A když jsem hladila její bronzový stojan a obdivovala stínítko složené z různobarevných sklíček, zeptal ses mě, co bych zachránila jako první, kdyby náš dům hořel. Bez přemýšlení jsem řekla: *naše dítě*, přestože jsme ještě děti neměli. *Co, ne koho*, opravil jsi mě. Ale zdálo se mi, jako by se tě trochu dotklo, že když už jsem místo věci řekla osobu, nenapadlo mě zachránit jako prvního tebe.

Přiměla jsem se vstát z postele a obléknout se. Nechci už ztrácet ani minutu. Otázky, na které mi musíš odpovědět,

otázky, kterými se zalýkám už patnáct let, mě nutí ke spěchu. Beru si kabelku a jdu do obývacího pokoje.

Na podlaze leží sedmnáct tašek, jen je naložit do auta. Koukám na ně a pokouším se vybavit si, co v které je. Co bych si vzala, kdyby hořel tenhle dům? Musím se nad tím hodně zamyslet, protože první, co mě napadá, je: *nic*. Nakonec беру tašku s věcmi na přespání, kterou jsem si zabalila, když přišlo smuteční oznámení a pozvánka na pohřeb, a kožený váček se zlatými šperky. Zbytek mi Musa může dovézt později.

Takže tak – žila jsem tu patnáct let, a přestože můj dům nehoří, jediné, co si odnáším, je pytlík zlata a pár kousků oblečení. To, na čem záleží, mám uvnitř, uzamčené pod žebry jako v hrobě, na místě věčnosti, v mé truhle pokladů tak podobné rakvi.

Vyjdu z domu. Je chladno, a jak se blíží východ slunce, černá obloha se na obzoru mění v purpur. Musa se opírá o auto a čistí si zuby žvýkáním větvičky. Když k němu dojdu, odplivne si do kelímku a větvičku schová do náprsní kapsy. Otevře dveře auta, vyměníme si pozdravy a já usedám na zadní sedadlo.

Musa zapíná autorádio a ladí stanice. Nakonec vybírá tu, kde zahajují vysílání národní hymnou. Vyjíždíme z obytného areálu obehnaného zdí a strážný u brány nám mává na rozloučenou. Před námi se rýsuje silnice zahalená tmou, která pomalu ustupuje úsvitu, a vede mě zpátky k tobě.

2

ILESA, 1985 A DÁL

Od začátku jsem cítila, že nepřicházejí v dobrém. Viděla jsem je prosklenými panely ve dveřích. Slyšela jsem jejich tlachání. Zřejmě si vůbec nevšimli, že už skoro minutu stojím za dveřmi. Měla jsem nutkání nechat je tam, vrátit se nahoru a jít si lehnout. Kdyby zůstali na slunci dost dlouho, třeba by se roztekli a zbylo by po nich jen hnědé bahno. *Iya* Martha měla tak velký zadek, že kdyby se rozpustil, bláto by pokrylo určitě celé betonové schodiště vedoucí k našim dveřím.

Iya Martha byla jedna z mých čtyř matek: nejstarší manželka mého otce. Muž, který ji doprovázel, byl Akinův strýc *Baba* Lola. Ve slunečním žáru se oba hrbili a odhodlaně vražtili čela, což jejich obličejům propůjčovalo odpudivý výraz. Jakmile jsem však otevřela dveře, jejich hovor ustal a oni mě obdařili zářivými úsměvy. Přesně jsem věděla, jaká budou první slova, která ta ženská vypustí z úst. Že to bude okázalá manifestace vzájemného pouta, které mezi námi nikdy neexistovalo.

„Yejide, dceruško drahá!“ zazubila se *Iya* Martha a chytla mé tváře do vlhkých baculatých dlaní.

Opětovala jsem její široký úsměv a na pozdrav poklekla. „Vítejte, vítejte u nás. Pánbůh se dnes jistě probudil s myšlenkou na mě, jinak byste tu teď nebyli,“ řekla jsem poté, co vešli

a usadili se v obývacím pokoji. Znovu jsem se sklonila a jedním kolenem se dotkla země.

Zasmáli se tomu.

„Kdepak je tvůj manžel? Zastihli jsme ho doma?“ zeptal se Baba Lola a rozhlížel se kolem sebe, jako bych snad Akina schovávala někde pod židlí.

„Ano, pane, je nahoře. Dojdu pro něj, jen co vám nabídnu něco k pití. Co vám mám přichystat k jídlu? Drcený jam?“

Baba Lola vrhl na mou macechu pohled, který jako by říkal, že když si scénku, kterou tu hodlali odehrát, nacvičovali, tahle replika ve scénáři chyběla.

Iya Martha zavrtěla hlavou. „Jíst nebudeme. Zavolej manžela. Musíme s vámi dvěma prodiskutovat důležité věci.“

Usmála jsem se a zamířila z obývacího pokoje ke schodům. Nepochybovala jsem o tom, jaké „důležité věci“ přišli prodiskutovat. O těch samých věcech s námi už diskutovala spousta jiných manželových příbuzných. Diskuse spočívala v tom, že oni mluvili a já vkleče poslouchala. Akin zpravidla předstíral, že poslouchá a dělá si poznámky, ve skutečnosti si ale psal seznam úkolů na další dny. Nikdo z té početné řady delegací neuměl číst a psát a to, že někdo jiný tohle umění ovládal, v nich vyvolávalo posvátný úžas. Že si Akin jejich slova zapisuje, na ně dělalo ohromný dojem. Když někdy na chvíli psát přestal, ten, kdo právě hovořil, si nezřídka posteskl, že je to projev nedostatku úcty. Zatímco manžel si během takových návštěv často udělal plány na celý následující týden, mě braly křeče do nohou.

Akina ty návštěvy iritovaly a míval sto chutí svým příbuzným říct, aby si hleděli svého, ale to bych nedopustila. Měla jsem sice z těch vleklých debat křeče v nohou, ale aspoň jsem díky nim cítila, že patřím do jeho rodiny. Z mé vlastní rodiny nás od svatby – až do onoho odpoledne – nikdo podobnou návštěvou nepoctil.

Stoupala jsem po schodech a bylo mi jasné, že přítomnost Iya Marthy by mohla znamenat nějaký zásadní obrat. Jejich rady jsem nepotřebovala. Můj život byl v pořádku a bez těch

důležitých věcí, které mi přišli sdělit, bych se jistě obešla. Nechtěla jsem poslouchat, co ze sebe ochraptělým hlasem mezi záchvaty kašle vyráží Baba Lola, nebyla jsem zvědavá ani na další zářivé úsměvy Iya Marthy.

Byla jsem přesvědčená, že už jsem to všechno slyšela, a nepochybovala jsem, že můj muž se na to bude dívat stejně. K mému překvapení byl Akin vzhůru. Pracoval šest dní v týdnu a většinu neděle zpravidla prospal. Když jsem ale vešla, přecházel po pokoji sem a tam.

„Ty jsi věděl, že dneska přijdou?“ Pátrala jsem v jeho tváři po dobře známé směsici zděšení a podráždění, kterou u něj tyhle delegace pokaždé vyvolávaly.

„Už jsou tady?“ Zastavil se a spojil ruce za hlavou. Ani stopy po zděšení nebo podráždění. Najednou jako by byl v pokoji vydýchaný vzduch.

„Tak ty jsi věděl, že přijdou? A nic jsi mi neřekl?“

„Pojďme za nimi dolů.“ Vyšel z pokoje.

„O co jde, Akine? Co se děje?“ zavolala jsem za ním.

Posadila jsem se na postel, položila si hlavu do dlaní a snažila se dýchat. Zůstala jsem tak, dokud jsem nezaslechla, že mě Akin volá. Sešla jsem za ním do obývacího pokoje. Usmívala jsem se, nebyl to žádný úsměv od ucha k uchu, jen pozvednuté koutky. Takový ten úsměv, který říká: *přestože vy, staří, nevíte o mém manželství nic, s radostí, ne, s nadšením si poslechnu, co důležitého jste mi o něm přišli povědět. Jsem přece dobrá manželka.*

Zprvu jsem si jí nevšimla, přestože seděla na opěrcě křesla, ve kterém se rozvalovala Iya Martha. Byla světlá, bledě žlutá, jako vnitřek nezralého manga. Tenké rty měla namalované krvavě rudou rtěnkou.

Opřela jsem se o svého muže. Seděl strnule, nepoložil mi paži kolem ramen, nepřitáhl si mě k sobě. Marně jsem se snažila přijít na to, kde se tu ta žlutá ženská vzala, podezírala jsem Iya Marthu, že ji přinesla schovanou v záhybech zavinovacích šatů *iro*.

„Manželko naše,“ pravil Baba Lola, „říká se, že když muž ně-
co vlastní a jeho majetek se zdvojí, nehněvá se proto, je to tak?“

S úsměvem jsem přikývla.

„Inu, manželko naše, toto je tedy nová manželka tvého
muže. Jedno dítě přivolá na svět další dítě. Kdoví, možná král
nebeský vyslyší díky ní tvoje modlitby. Jsme si jistí, že až otě-
hotní a porodí dítě, budeš mít dítě i ty,“ pokračoval Baba Lola.

Iya Martha souhlasně přikývla. „Yejide, má dcero, mluvili
jsme o téhle věci mnohokrát a dobře jsme ji rozvážili, rodina
tvého muže a já. A tvoje ostatní matky.“

Zavřela jsem oči. Určitě každou chvíli procitnu ze zlého
snu. Jenže když jsem oči otevřela, ta mangově žlutá ženská
nezmizela. Viděla jsem ji trochu rozmazaně, ale byla tam. Při-
padala jsem si jako omráčená.

Že bude řeč o mé bezdětnosti, jsem čekala. Byla jsem vy-
zbrojená nekonečnou zásobou úsměvů: omluvnými úsměvy,
úsměvy žadonicími o slitování, úsměvy naznačujícími, že
všechno je v rukou Božích – zkrátka všemi myslitelnými dru-
hy předstíraných úsměvů, díky nimž dokážete přežít odpoled-
ne s lidmi, kteří tvrdí, že pro vás chtějí to nejlepší, ale přitom
vám otáčejí nožem v ráně. Byla jsem připravená poslouchat,
že s tím musím něco dělat. Očekávala jsem, že se dozvím
o novém pastorovi, za kterým bych měla zajít; o další hoře, na
kterou bych měla vylézt a pomodlit se tam; nebo o staré bylin-
kářce v nějaké daleké vesnici, s níž bych se měla poradit. Mé
rty byly nachystané k úsměvům, mé oči měly v pohotovosti
slzavou clonu, můj nos byl připraven žalostně popotahovat.
Byla jsem smířená s tím, že následující týden budu muset za-
vřít svůj kadeřnický salon a s tchýní v zádech se pachtit za
nějakým dalším zázrakem. Že se v našem domě objeví jiná
žena, žlutá, s krvavě červenými ústy a zářivým úsměvem no-
vomanželky, jsem ale nečekala.

Zalitovala jsem, že tam není má tchýně. Byla to jediná
žena, kterou jsem kdy oslovovala *Moomi*, má matko. Navště-
vovala jsem ji častěji než její vlastní syn. Byla u toho, když mě

jistý kněz nořil do proudu řeky, aby spolu s čerstvou trvalou smyl i kletbu, již na mě podle něj uvrhla vlastní matka, která zemřela minutu po mém narození. Moomi byla se mnou, když jsem tři dny seděla na modlitebním koberečku a donekonečna prozpěvovala slova, kterým jsem vůbec nerozuměla, dokud jsem třetího dne neomdlela a tím předčasně neukončila plánovaný sedmidenní maraton půstu a bdění.

Když jsem se z toho zotavovala na oddělení Wesleyánské církevní nemocnice, držela mě za ruku a naléhala na mě, ať prosím Pánaboha o sílu. Dobrá matka má těžký život, říkala mi, žena může být špatnou manželkou, ale nesmí být špatnou matkou. Moomi mi poradila, že než si u Pánaboha vyprosím dítě, musím požádat o schopnost pro své dítě trpět. Tvrdila, že pokud už po třech dnech půstu omdlím, nejsem ještě připravená stát se matkou.

Tehdy jsem si uvědomila, že ona po třech dnech neomdlela proto, že nejspíš podobný půst držela už několikrát, když se u Pánaboha přimlouvala za své děti. Hluboké vrásky kolem jejích očí a úst mi v tu chvíli připadaly zlověstné, jako by byly něčím víc než jen známkami vysokého věku. Byla jsem rozpolcená. Toužila jsem po tom dosud nepoznaném. Chtěla jsem být matkou, chtěla jsem, aby mé oči zářily tajemnou radostí a moudrostí tak jako oči Moomi. Ale ty její řeči o utrpení mě děsily.

„Je jí mnohem míň než tobě,“ předklonila se Iya Martha ve svém křesle. „Protože oni si tě váží, Yejide, rodina tvého muže zná tvoji hodnotu. Řekli mi, že uznávají, že jsi dobrá manželka a že jsi pro dům svého muže požehnáním.“

Baba Lola si odkašlal. „Yejide, já osobně tě ctím. Oceňuji tvoji snahu přispět k tomu, aby po sobě syn našeho rodu zanechal syna, než zemře. Proto také věříme, že nebudeš tuhle novou manželku vnímat jako sokyni. Jmenuje se Funmilayo a my víme, my doufáme, že ji přijmeš jako mladší sestru.“

„Jako přítelkyni,“ pokračovala Iya Martha.

„Jako dceru,“ dodal Baba Lola.

Iya Martha poplácala Funmi po zádech. „Oya, běž a pozdrav svou *iyale*.“

Otřásla jsem se, když mě Iya Martha označila za Funminu *iyale*. To slovo mě tahalo za uši: *iyale* – první manželka. Byl to verdikt, že pro svého manžela nejsem jako žena dostačující.

Funmi si přisedla ke mně na gauč.

Baba Lola zavrtěl hlavou. „Funmi, poklekni přece! I kdyby vlak byl na cestě už dvacet let, lokomotiva pojedje vždycky jako první. Yejide je v tomto domě ve všech ohledech nad tebou.“

Funmi si klekla na zem, položila mi dlaně na kolena a usmála se. Svrběly mě dlaně, nejradši bych jí ten úsměv smázla z tváře pořádnou fackou.

Obrátila jsem se k Akinovi a podívala se mu do očí. Pořád jsem tak trochu doufala, že on s tím vším nemá nic společného. V pohledu, který na mě upíral, byla němá prosba. Můj křečovitý úsměv se rozplynul. Srdce mi sevřely žhnoucí prsty hněvu. V hlavě jsem ucítila bušení, přímo uprostřed mezi očima.

„Tys o tomhle všem věděl, Akine?“ zeptala jsem se anglicky, čímž jsem vyřadila ze hry oba starší příbuzné, kteří mluvili jen jorubsky.

Akin neodpověděl. Ukazovákem si mnul kořen nosu.

Rozhlédla jsem se po pokoji a hledala něco, na co bych mohla upřít pozornost. Bílé krajkové záclony s modrými okraji, světle šedý gauč, k němu ladící koberec se skvrnou od kávy, kterou jsem se už víc než rok snažila odstranit. Skvrna byla příliš daleko od středu koberce, aby ji zakryl stolec, a příliš daleko od kraje, abychom ji mohli zamaskovat jedním z křesel. Funmi na sobě měla béžové šaty, jejich barva se podobala té kávové skvrně, podobala se barvě mojí blůzy. Dlaněmi objímala mé nahé nohy těsně pod koleny. Dál než k jejím rukám jsem nebyla ochotná pohlédnout, maximálně na dlouhé široké rukávy jejích šatů. Nedokázala jsem se jí podívat do tváře.

„Yejide, přivíň ji k sobě.“

Nebyla jsem si jistá, kdo to řekl. Hlava se mi přehřívala, brzy měla dosáhnout bodu varu. Ta slova mohl říct kdokoliv – Iya Martha, Baba Lola, Pánbůh. Bylo mi to jedno.

Znovu jsem se obrátila k manželovi. „Akine, tys o tomhle všem věděl? A nic jsi mi neřekl? Věděl jsi to, vid’? Ty parchante. Po tom všem! Ty mizerný parchante!“

Akin zachytil mou dlaň dřív, než mu přistála na tváři.

To, co mě umlčelo, nebylo rozhořčené ječení Iya Marthy. Zmlkla jsem kvůli tomu, jak mě Akin něžně hladil palcem po dlani. Odvrátila jsem od něj pohled.

„Co to říkala?“ obrátil se Baba Lola na novou manželku s prosbou o překlad.

„Yejide, prosím,“ stiskl Akin mou dlaň.

„Řekla mu, že je parchant,“ špitla Funmi, jako by ji to slovo pánilo v ústech.

Iya Martha zaječela a zakryla si obličej rukama. Nenechala jsem se tím divadýlkem zmást. Věděla jsem, že pocituje škodolibou radost. Byla jsem si jistá, že celé týdny bude ostatním manželkám mého otce vykládat, čeho byla svědkem.

„Nesmíš svému manželovi nadávat, ó dítě. Bez ohledu na to, jak se věci vyvíjejí, je to pořád tvůj manžel. Co víc od něj chceš? Jen kvůli tobě našel pro Funmi byt ve městě, i když má velký dvoupatrový dům.“ Iya Martha se rozhlédla po obývacím pokoji a rozpráhla dlaně, aby poukázala na ten velký dvoupatrový dům pro případ, že bych narážku na nemovitost, za kterou jsem každý měsíc platila polovinu hypotéky, snad přeslechla. „Ty, ó Yejide, ty máš být svému manželovi vděčná.“

Iya Martha umlkla, ale ústa měla stále otevřená. Pokud by se k ní člověk dostatečně přiblížil, ucítil by z těch úst nesnesitelný puch podobný zápachu koňské moči. Baba Lola si ale vybral křeslo, v němž ho od Iya Marthy dělila bezpečná vzdálenost.

Věděla jsem, že bych měla pokleknout, sklonit hlavu jako nezdárná školačka a omluvit se za to, že jsem jedním dechem urazila jak svého manžela, tak jeho matku. Moje omluvy by

přijali – mohla jsem říct, že za to může ďábel, počasí nebo to, že mám moc pevně utažené copánky, které mi působí bolest hlavy, což je jediný důvod, proč jsem se v jejich přítomnosti tak neuctivě vyjádřila o vlastním manželovi. Jenže celé mé tělo bylo zařaté jak artritická pěst a já jsem prostě nebyla schopná ho přimět k pohybům, které samo udělat nechtělo. Takže jsem poprvé v životě ignorovala nelibost příbuzných, a ačkoliv se čekalo, že pokleknu, já jsem vstala. Když jsem se narovnala, připadala jsem si vyšší než obvykle.

„Připravím jídlo,“ řekla jsem, aniž jsem se jich znovu ptala, co by si dali. Teď když mi Baba Lola a Iya Martha představili Funmi, mohli se konečně najíst. Nebyla jsem ochotná vařit každému něco jiného, a tak jsem jim naservírovala jídlo podle své volby. Dala jsem jim pasírovanou zeleninovou polévku s fazolemi. Prostě jsem smíchala tři dny staré fazole, které jsem chtěla vyhodit, s čerstvě uvařenou polévkou. Byla jsem si sice jistá, že si všimnou, že směs chutná trochu divně, ale spoléhala jsem na to, že pocit viny, který Baba Lola maskoval rozhořčením nad mým chováním, a škodolibá radost, která se skrývala za projevy zděšení, jež dávala najevo Iya Martha, je oba přimějí, aby to snědli. Aby jim jídlo lépe klouzalo do krku, poklekla jsem a omluvila jsem se jim. Iya Martha se usmála a pravila, že pokud bych se dál chovala jako nezvedené dítě, nevzala by u nás nic do úst. Znovu jsem se omluvila a na důkaz pokání jsem tu žlutou ženu objala. Voněla kokosovým olejem a vanilkou. Zatímco jedli, popíjela jsem přímo z lahve sladovou limonádu. Zklamalo mě, že Akin se jídla ani nedotkl.

Když si stěžovali, že by si bývali radši dali drcený jam s dušenou zeleninou a sušenou rybou, Akinovy pohledy jsem ignorovala. Jindy bych vyskočila a běžela do kuchyně drtit jam. To odpoledne jsem ale měla chuť jim říct, ať si nadrtí jam sami, jestli na něj mají takovou chuť. Na poslední chvíli jsem ta slova spolkla a vydatně zapila sladovou limonádou. Vymluvila jsem se, že jam nemůžu nadrtit, protože jsem si den předtím vykloubila zápěstí.

„Ale nic takového jsi neříkala, když jsme prve přišli,“ poškrabala se Iya Martha na bradě. „Sama jsi nám nabízela drčený jam.“

„Nejspíš na to zápěstí zapomněla. Ale včera ji to opravdu bolelo. Dokonce jsem zvažoval, že ji zavezu do nemocnice,“ řekl Akin a podpořil tak mou vcelku zjevnou lež.

Hltali ty fazole jako vyhladovělé děti a zahrnovali mě radami, že bych si měla nechat ruku zkontrolovat. Jen Funmi se po prvním soustě zatvářila kysele a vrhla na mě podezřívavý pohled. Naše oči se setkaly a ona mě obdařila širokým rudě rámovaným úsměvem.

Když jsem odnesla prázdné talíře, Baba Lola nám vysvětlil, že netušil, jak dlouho bude jejich návštěva trvat, a proto se nedomluvil s taxikářem, kdy pro ně má přijet. Předpokládal, že Akin se – jako obvykle – nějak postará, aby se dostali zpátky domů.

Nastal čas, aby je Akin naložil a odvezl. Vyprovodila jsem je k autu, Akin lovil klíče z kapsy kalhot a ujišťoval se, že všichni souhlasí s trasou, kterou naplánoval. Chtěl vysadit Baba Lolu na ulici Ilaje a pak zavézt Iya Marthu až do Ife. Neuniklo mi, že pomlčel o tom, kde bydlí Funmi. Když Iya Martha prohlásila, že trasa, kterou můj manžel vymyslel, je ta nejlepší, odemkl Akin auto a posadil se za volant.

Musela jsem potlačit nutkání vyrvat Funmi pár těch jejích naondulovaných kadeří, protože si sedla na místo spolujezdce vedle mého manžela a polštářek, který jsem tam měla, shodila na zem. Se zařatými pěstmi jsem zůstala stát v oblaku prachu, který Akin při odjezdu zvířil.

„Cos jim to uvařila?“ hulákal Akin.

„Ale podívejme, pan ženich. Vítej doma,“ řekla jsem. Zrovna jsem dojedla večeři.

„Všichni dostali hrozný průjem. Musel jsem jim zastavit u cesty, aby se mohli vykadit v křoví. V křoví!“ pokračoval a následoval mě do kuchyně, kam jsem nesla špinavé nádoby.

„A co je na tom tak strašného? Mají snad tvoji příbuzní doma záchod? Copak nejsou zvyklí kádit v buši nebo na hnojišti?“ zaječela jsem a mrskla talíře do dřezu. Ozvalo se zachřestění porcelánu, pak se rozhostilo ticho. Jeden z talířů se v půlce rozlomil. Přejela jsem po ostré hraně prstem. Cítila jsem, jak jsem si rozřízla kůži. Na střepey ve dřezu dopadla kapka krve.

„Yejde, zkus mě pochopit. Víš přece, že bych ti nikdy neublížil,“ řekl.

„Jakým jazykem to mluvíš? To je hauština? Nebo čínština? Protože já ti nerozumím. Začni mluvit jazykem, který znám, ženichu.“

„Přestaň mi tak říkat.“

„Budu ti říkat, jak chci. Ještě pořád jsi můj manžel. Počkat, anebo nejsi? Že by mi uniklo ještě něco dalšího? Mám si zapnout rádio? Nebo to dávají v televizi? Nebo se to dočtu v novinách?“ Hodila jsem rozbitý talíř do plastového koše vedle dřezu. Obrátila jsem se k Akinovi.

Čelo měl zbrocené potem, stékal mu i po tvářích a hromadil se na bradě. Podupával nohou v nějakém zběsilém rytmu, musel mu znít v hlavě. Ve stejném rytmu se mu pohybovaly i svaly ve tváři, jak zatínal a povoloval čelisti. „Řeklas před mým strýcem, že jsem parchant. Zachovala ses vůči mně neuctivě.“

Hněv v jeho hlase mě šokoval a rozzuřil. Myslela jsem totiž, že se třese nervozitou, ne vzteky. Bláhově jsem se domnívala, že je to projev lítosti. „Přivedl jsi do tohoto domu novou manželku a ještě si připadáš ukřivděný? Kdy jste se vzali? Loni? Před měsícem? A kdys mi to hodlal říct? Co? Ty par —“

„Neopovažuj se to říct. Potřebovala bys zavřít pusku na zámek.“

„Jo, jenže ji zamčenou nemám, takže to klidně řeknu, ty mizerný —“

Zakryl mi ústa dlaní. „Dobrá, omlouvám se. Byl jsem ve strašné situaci. Víš dobře, že bych tě nikdy nepodvedl, Yejide. Víš dobře, že ne, že bych to nedokázal. Přísahám.“ Zasmál se. Byl to zoufalý, žalostný smích.

Odstrčila jsem jeho dlaň stranou. Chytil mě za ruku a prsty mi ji hladil. Chtělo se mi brečet.

„Máš novou manželku, padl jsi před její rodinou na zem a zaplatil jsi za ni peníze. Vždyť ty už mě přece podvádíš.“

Přitiskl si mou ruku na srdce. Zběsile mu bušilo. „Nepodvádím tě. Nemám novou manželku. Věř mi, takhle to bude nejlepší. Moje matka na tebe konečně přestane tlačit kvůli dětem,“ zašeptal.

„To je nesmysl.“ Vytrhla jsem mu svou dlaň a vyšla z kuchyně.

„Pokud ti to udělá radost, tak Funmi to do toho křoví nestihla. Podělala si šaty.“

Neudělalo mi to radost. Ještě dlouho poté mi nemělo udělat radost vůbec nic. V tu chvíli jsem začala zvolna padat, tak jako se nedbale uvázaný šátek snese k zemi dřív, než si toho člověk stačí všimnout.

3

Yejide byla stvořena v sobotu. To měl Pánbůh dost času, takže ji vymaloval dokonalou ebenovou černí. O tom není pochyb. Hotové dílo je nezvratným důkazem.

Když jsem ji poprvé uviděl, popadla mě touha položit jí ruku na koleno v modrých džínách a přímo na místě jí říct: „Jmenuju se Akin Ajayi. Chci se s tebou oženit.“

Byla přirozeně elegantní. Jediná holka v celé řadě, která se nehrbila. Držela bradu zpříma, nenakláněla se do strany, aby se opřela o oranžovou područku. Seděla rovně, ramena dozadu, spojené dlaně jí spočívaly na nahém břiše. Nedokázal jsem pochopit, jak to, že jsem si jí nevšiml už dole ve frontě na lístky.

Chvilí před tím, než zhasli, se podívala vlevo. Naše oči se setkaly. Nesklopila zrak, jak bych čekal, a já jsem se pod vlivem jejího upřeného pohledu narovnal. Přejela mě očima odshora dolů, zhodnotila mě. Nestačilo mi, že se krátce usmála, než svou pozornost obrátila zpátky k filmovému plátnu. Chtěl jsem víc.

Zdálo se, že nemá ani tušení, jak na své okolí působí. Vůbec si nevšímala toho, jak na ni civím, jak jsem okouzlený, jak už vymýšlím slova, kterými bych ji přesvědčil, aby si se mnou někam vyšla.

Bohužel jsem s ní nemohl promluvit přímo v sále. Když jsem konečně našel vhodná slova, zrovna zhasli. Navíc mezi mnou a Yejide seděla holka, s níž jsem v té době chodil.

Ještě toho večera jsem se s tou dívkou rozešel. Stáli jsme v předsáli kina Oduduwa v Ife, kolem nás se pomalu sunul dav odcházejících diváků.

„Jdi na kolej sama,“ řekl jsem jí. „Uvidíme se zítra.“ Omluvně jsem sepnul dlaně, ale žádnou lítost jsem necítil. Ani nikdy později. Zůstala tam stát s ústy pootevřenými překvapením.

Prodral jsem se ven. Hledal jsem tu krasavici v džínách, sandálech s vysokou podrážkou a bílém tričku, zpod kterého jí vykukoval pupík. Našel jsem ji. Ještě před koncem toho roku jsme se s Yejide vzali.

Miloval jsem ji od prvního okamžiku. O tom není pochyb. Ale jsou věci, s kterými ani láska nic nezmůže. Než jsem se oženil, byl jsem přesvědčený, že láska překoná cokoliv. Brzy jsem zjistil, že čtyři bezdětné roky jsou příliš těžkým břemenem. Pod takovou zátěží a po tak dlouhé době se dokonce i láska prohne, podklesne, nalomí se a někdy zlomí. Ale ani když vám leží u nohou rozbitá na tisíc kousků, neznamená to, že už to není láska.

Po čtyřech letech už kromě nás dvou nikoho jiného láska nezajímala. Nezajímala mou matku. Ta mluvila o odpovědnosti, kterou vůči ní jakožto prvorozený syn mám. Připomínala mi těch devět měsíců, kdy jediný svět, který jsem znal, bylo její tělo. Zdůrazňovala mi utrpení posledních tří měsíců. Jak si nebyla schopná pohodlně lehnout a musela trávit noci v křesle, obložená polštáři.

Pak začala mluvit o Juwonovi, mém nevlastním bratrovi, prvorozeném synovi otcovy druhé manželky. S Juwonem mě nesrovnávala už roky. Když jsem byl mnohem mladší, mluvila o něm neustále. *Juwon, ten si nikdy neušpiní školní uniformu. Tak proč ty máš tak špinavou košili? Juwon, ten nikdy neztratil sandály na přezutí. Tys tenhle rok ztratil už troje! Juwon, ten je vždycky do tří doma. A kde ses po škole flákal ty? Jak to, že Juwon*

přinesl domů pochvalu, a ty ne? Jsi prvorozený syn v téhle rodině, víš, co to znamená? Víš ty vůbec, co to znamená? Chceš snad, aby tvoje místo zaujal on?

Přestala mi ho předhazovat, až když se po střední škole dal na řemeslo, protože jeho matka si nemohla dovolit platit školné na univerzitě. Moomi nejspíš měla za to, že kluk, který se učí na truhláře, se jejím vysokoškolsky vzdělaným dětem nemůže v žádném ohledu rovnat. Celé roky se o Juwonovi vůbec nezmínila, jako by o něj ztratila veškerý zájem. Dokud za mnou nepřišla s tím, abych si našel druhou manželku. Tehdy mi řekla, že pokud to ještě nevím, Juwon už má čtyři děti, samé kluky. Tentokrát se navíc nezastavila u Juwona a připomněla mi, že všichni moji nevlastní bratři dávno mají potomky.

Po dvou letech mého manželství s Yejide za mnou začala matka vždycky první pondělí v měsíci chodit do kanceláře. A nechodila sama. Pokaždé s sebou přivedla jinou ženu, potenciální druhou manželku. Nevynechala ani jednu. Ani když byla nemocná. Měli jsme takovou dohodu. Dovolím jí, aby mi vodila ty dívky do kanceláře, a ji na oplátku ani nenapadne, aby mou ženu zaskočila tím, že by některou z těch svých kandidátek přivedla k nám domů. Před Yejide o těchto svých snahách úplně pomlčí.

Rozhoupat k činu jsem se musel poté, co přišla s výhrůžkou, že pokud si do měsíce nevyberu, začne každý týden vodit potenciální nevěsty k nám domů. Věděl jsem, že moje matka nemluví do větru. Věděl jsem také, že takový nátlak by Yejide nedokázala snášet. To by ji zlomilo. Z celé té plejády dívek, které se mi každý měsíc promenovaly kanceláří, Funmi jediná netrvala na tom, že chce bydlet se mnou a s Yejide. Funmi byla jednoznačná volba, protože ode mě nežádala moc. Aspoň ze začátku.

Dohoda s ní byla snadná. Smířila se se samostatným bytem, na kilometry vzdáleným od našeho domu. Spokojila se s víkendem jednou za měsíc a s rozumnou apanáží. Souhlasila s tím, že se mnou nebude chodit na večírky a jiné veřejné akce.

Poté, co jsem svolil, že se s Funmi ožením, jsem ji několik měsíců neviděl. Řekl jsem jí, že toho mám v práci moc a že se s ní nějaký čas nebudu moct scházet. Někdo jí zřejmě poradil, aby spoléhala na staré rčení, že „trpělivost manželky nakonec obměkčí manželovo srdce“. Funmi se se mnou nehádala. Prostě čekala, až se vyrovnám s tím, že i ona je teď součástí mého života.

To s Yejide to začalo úplně jinak. Poté, co jsem ji poznal, jsem trávil celý měsíc každý den dvě hodiny na cestě za ní a zpátky. V pět jsem vyrazil z kanceláře, půl hodiny mi trvalo, než jsem dojel do Ife. Dalších patnáct minut mi zabralo, než jsem se přes město dostal k bráně univerzity. Do pokoje F101 na koleji Moremi jsem tak zpravidla vstupoval zhruba hodinu poté, co jsem vyjel z Ilesy.

Tak jsem to dělal denně, dokud jednoho večera Yejide nevyšla na chodbu, a místo aby mě pozvala dál, dveře pokoje za sebou zabouchla. Řekla, ať už za ní nechodím. Že už mě nikdy nechce vidět. Já jsem ale jezdit nepřestal. Dalších jedenáct dní jsem v pravidelný čas klepal na dveře pokoje F101, usmíval se na její spolubydlící a snažil se je přemluvit, aby mě pustily dovnitř.

Dvanáctého dne mi otevřela ona. Vyšla na chodbu. Stáli jsme tam vedle sebe a já na ni naléhal, ať mi řekne, co se stalo, co jsem provedl. Vzduch kolem nás plnila směsice pachů z kuchyňky a toalet.

Ukázalo se, že za Yejide přišla ta holka, se kterou jsem chodil před ní, a vyhrožovala jí. Tvrdila, že ona a já jsme manželé, že jsme měli tradiční svatební obřad.

„Já polygamii neuznávám,“ řekla Yejide toho večera, kdy mi konečně prozradila, v čem je problém.

Jiné holky by hledaly různé okliky, jak naznačit, že chtějí být něčí jedinou manželkou. Yejide ne, ta to řekla na rovinu.

„Já taky ne,“ odpověděl jsem.

„Hele, Akine, zapomeneme na to, jo? Na tohle všechno. Na tuhle záležitost *mezi námi*.“

„Nejsem ženatý. Podívej se na mě. No tak, podívej se na mě. Jestli chceš, můžeme teď hned jít k té holce na pokoj a já jí řeknu, ať ukáže svatební fotky.“

„Jmenuje se Bisade.“

„Na tom nezáleží.“

Yejide chvíli neříkala vůbec nic. Opírala se o dveře a sledovala lidi trousící se kolem nás.

Dotkl jsem se jejího ramene, neodtáhla se.

„Takže jsem vyváděla zbytečně,“ poznamenala.

„Dlužíš mi omluvu,“ řekl jsem já. Nemyslel jsem to vážně. Náš vztah byl v té fázi, kdy nezáleželo na tom, kdo z nás dvou byl v právu. Ještě jsme nedospěli do bodu, kdy dohadování o to, kdo se má omluvit, bylo důvodem další hádky.

„Promiň, ale sám víš, že spousta lidí má různé... Prostě promiň.“ Přitiskla se ke mně.

„Tak fajn.“ Zeširoka jsem se usmál a její palec mi po paži kreslil neviditelné kroužky.

„Takže, Akine... teď je poslední možnost, kdy mi můžeš svěřit všechna svoje sladká tajemství i nečisté skutky. Třeba máš někde ženu a děti...“

Ne že bych jí neměl co povědět. Určité věci jsem jí říct měl. Místo toho jsem se usmál. „Mám ne zrovna čisté ponožky a spodní prádlo. A co ty? Žádné špinavé kalhotky?“

Zavrtěla hlavou.

Pak jsem konečně vyřkl slova, která mi – v různých obměnách – od samého začátku tancovala na jazyku. Řekl jsem jí: „Yejide Makindeová, chci si tě vzít za ženu.“

4

Po určitou dobu jsem skutečnost, že jsem se stala *první* manželkou, že jsem *iyale*, zkrátka odmítala vzít na vědomí. První manželkou mého otce byla Iya Martha. Jako malá jsem byla přesvědčená, že Iya Martha je ze všech žen v rodině nejnešťastnější. Názor jsem nezměnila, ani když jsem vyrostla. Na otcově pohřbu stála u čerstvě vykopaného hrobu, pohled věčně podezíravých očí ještě zamračenější než obvykle, a zasypávala kletbami všechny ženy, s nimiž se otec oženil po ní. Jako vždy začala mou dávno mrtvou matkou, protože to byla druhá žena, kterou si vzal, ta, kvůli níž se Iya Martha stala první mezi ne tak úplně rovnými.

Omítla jsem o sobě uvažovat jako o první manželce.

Předstírat, že Funmi vůbec neexistuje, bylo snadné. Dál jsem se probouzela po boku svého manžela, který vedle mě ležel na zádech, s nohama doširoka roztaženými a s polštářem přimáčknutým k obličejí, aby ho nerušilo světlo mé stolní lampičky. Tak dlouho jsem ho štípala do krku, až se probudil, vstal, šel do koupelny a cestou mi pokynul nebo zamával na pozdrav. Ráno býval nemožný, dokud si nedal kávu nebo studenou sprchu, nebyl schopný dát dohromady souvislou větu.

Několik týdnů poté, co k nám domů poprvé přišla Funmi, u nás krátce před půlnocí zazvonil telefon. Než jsem se stihla na posteli posadit, Akin už byl v půlce pokoje. Dvakrát jsem zatáhla za šňůrku lampičky, čímž jsem rozsvítila všechny čtyři její žárovky a pokoj se zalil světlem. Akin zvedl telefon, a zatímco poslouchal, co mu říká osoba na druhém konci linky, tvářil se čím dál zachmuřeněji.

Když položil sluchátko do vidlice, přišel k posteli a posadil se ke mně. „To byl Aliyu, provozní ředitel centrály v Lagosu. Volal mi, abychom zítra neotvírali banku,“ vzdychl. „Došlo k převratu.“

„Panebože,“ zašeptala jsem.

Chvilí jsme mlčky seděli. Běželo mi hlavou, jestli jsou nějakí mrtví, jestli nás v následujících měsících čeká chaos a násilí. I když v roce 1966 jsem byla moc malá na to, abych si něco pamatovala, věděla jsem, že tehdejší převrat nakonec vyústil v občanskou válku. Utěšovala jsem se tím, že napětí po posledním převratu před dvaceti měsíci, díky němuž se stal hlavou státu generál Buhari, se uklidnilo během několika málo dní. Země se tehdy shodla, že už má po krk zkorumpované civilní vlády, kterou Buhari a jeho společníci svrhli.

„Je už jisté, že je ten převrat úspěšný?“

„Zdá se, že ano. Aliyu tvrdí, že Buhariho už zatkli.“

„Doufejme, že tihle nebudou zabíjet.“ Zatáhla jsem za šňůrku lampičky a tři žárovky zhasly.

„V téhle zemi to je pořád něco,“ povzdychl si Akin a vstal. „Jdu dolů zkontrolovat dveře.“

„A kdo je teda teď u moci?“ lehla jsem si, i když jsme věděla, že už neusnu.

„To Aliyu nevěděl. Dozvíme se to ráno.“

Ráno jsme však pořád nic nevěděli. V šest vysílali projev nějakého armádního důstojníka, který odsoudil předchozí vládu, ale o té nové neřekl ani slovo. Když vysílání skončilo, Akin se vydal do práce, aby tam byl dřív, než se strhnou nějaké

protesty. Já zůstala doma, věděla jsem, že až si kadeřnice, které jsem tam měla na zaučení, poslechnou ranní zprávy, žádná z nich do salonu nedorazí. Nechala jsem puštěné rádio a zkoušela volat všem, které jsem v Lagosu znala, abych se ujistila, že jsou v pořádku, jenže telefonní spojení tou dobou už nefungovalo. Po zprávách v poledne jsem musela na chvíli usnout. Když jsem se vzbudila, byl už Akin doma. Od něj jsem se dozvěděla, že novou hlavou státu je Ibrahim Babangida.

Nejzvláštnější na následujících několika týdnech bylo to, že Babangida o sobě mluvil nejen jako o hlavě státu, ale přímo jako o prezidentovi – a posléze tak začal být označován. Jako by se převrat dal považovat za volby. Obecně ale věci dál fungovaly jako dřív a celá země se – podobně jako já a můj manžel – brzy vrátila k zaběhnutým pořádkům.

Ve všední dny jsme s Akinem zpravidla snídali společně. Většinou vařená vejce, tousty a kávu. Kávu jsme oba pili bez mléka, se dvěma kostkami cukru, z červených hrnků, které ladily k malým kytičkám na prostírání. U snídani jsme se bavili o tom, co nás ten den čeká. Probírali jsme, že je potřeba sehnat někoho na opravu střechy nad koupelnou, diskutovali o muži, kterého Babangida jmenoval do federální rady ministrů, zvažovali možnost atentátu na sousedova psa, který celou noc kňučel, a debatovali o tom, jestli ten nový margarín, který jsme koupili na zkoušku, není moc mastný. O Funmi jsme se nebavili; její jméno u nás nepadlo ani omylem. Po jídle jsme společně odnesli nádobí do kuchyně a naskládali ho do dřezu. Pak jsme si umyli ruce, vyměnili si polibek a vrátili se do obývacího pokoje. Akin si vzal sako, přehodil si ho přes rameno a vyrazil do práce. Já jsem se zašla nahoru vysprchovat a pak jsem se vydala do svého salonu. Tak to šlo den za dnem. Z dnů byly týdny, z týdnů měsíce a nic nenasvědčovalo tomu, že by v našem manželství byl kromě nás dvou někdo další.

Pak jsem jednoho dne, poté co Akin odešel do práce, vešla do koupelny, abych se osprchovala, a zjistila jsem, že část střechy se propadla. To ráno pršelo a tlak nahromaděné dešťové

vody zřejmě konečně překonal už dlouho promočený azbest; uprostřed střešního dílu, kterým voda dosud jen kapala, teď zela díra, kterou mi přšelo rovnou do vany. I přesto jsem se pokusila umýt, protože od svatby jsem nikdy nepoužila jinou koupelnu v domě než právě tuhle. Déšť ale neustával a díra byla zrovna v takovém místě, že jsem nebyla schopná se osprchovat, aniž by na mě necrčela dešťová voda, která sem zvenku zatékala spolu s úlomky dřeva a kovu.

Zavolala jsem do Akinovy kanceláře, nechala u sekretářky vzkaz, že ve střeše je díra, a poprvé v životě jsem se musela mýt v koupelně pro hosty dole za předsíní. A tam, na tom cize působícím místě, mě přepadla myšlenka, že pokud by se Funmi rozhodla, že k nám začne chodit, a lpěla na svém právu trávit noci v naší ložnici, musela bych se v tomhle malém sprchovém koutě umývat pravidelně. Spláchl jsem ze sebe mýdlovou pěnu a šla zpátky do ložnice – do své ložnice –, abych se oblékla. Když jsem před odchodem do práce kontrolovala díru ve střeše, zjistila jsem, že se sice nezvětšila, ale dešťová voda pořád tekla přímo do vany.

Jak jsem s rozevřeným deštníkem uháněla k autu, déšť zesílil v příšerný liják. Poryvy větru mi rvaly deštník z ruky. Do auta jsem dosedla s úplně promočenými botami. Zula jsem je a obula si sandály bez podpatku, které jsem používala při řízení. Když jsem otočila klíčem v zapalování, ozvalo se jen škytnutí. Zkusila jsem to ještě několikrát, ale bez výsledku.

Můj věrný modrý brouk mě od svatby, kdy mi ho Akin daroval, ještě nikdy nezklamal. Akin ho pravidelně vozil do servisu a každý týden kontroloval olej a já nevím co ještě. Venku pořád lilo, nemělo smysl, abych se pokoušela dojít do salonu pěšky, přestože to nebylo daleko. Ze stromů v sousedově zahradě už vichr urval několik větví, s mým deštníkem by byl hotový raz dva. A tak jsem seděla v autě a sledovala, jak vítr láme další zdravé, zelené větve.

Právě v takových okamžicích, kdy mě okolnosti vytrhly z každodenní rutiny, mě přepadaly myšlenky na Funmi.

Hlavou mi začaly kroužit pochybnosti, zda už taky nejsem jednou z těch, které budou nakonec prohlášeny za příliš staré na to, aby s manželem chodily po večírcích. Ale i v takových chvílích jsem dokázala obavy zaplašit, zahnat je do kouta své mysli, kde neměly prostor roztáhnout křídla a převzít vládu nad mým životem.

Abych jen tak neseseděla, vytáhla jsem z kabelky blok a začala jsem sepisovat seznam věcí, které potřebuju koupit do salonu. Sestavila jsem si rozpočet plánovaného otevření dalších salonů. Nebyl důvod zabývat se myšlenkami na Funmi. Akin mě ujistil, že Funmi pro nás nebude představovat sebemenší problém, a zatím nic nenasvědčovalo tomu, že by se mýlil. Ale žádné ze svých kamarádek jsem o Funmi neřekla. Když jsem telefonovala se Sophií nebo s Chimdi, vždycky jsme se bavily o mém podnikání, o jejich dětech nebo o Akinově povýšení. Chimdi byla svobodná matka a Sophia byla třetí manželkou svého muže. Neočekávala jsem, že by mi kterákoliv z nich mohla v mé situaci nějak smysluplně poradit.

Propadlá střecha a porouchané auto – Iya Martha by se na mém místě vrátila domů a zbytek dne by strávila za zamčenými dveřmi a zabedněnými okny, protože podle ní by to znamenalo, že vesmír se jí pokouší něco naznačit. Jí se vesmír věčně snažil něco naznačovat. Jenže já jsem nebyla Iya Martha, takže když déšť zeslábl v pouhé mrholení, naposledy jsem zkusmo otočila klíčkem v zapalování a pak v sandálech vystoupila. S kabelkou přes rameno, deštníkem v jedné ruce a mokkými botami v druhé jsem došla do práce.

Z mého salonu vyzařovalo ženské teplo. Teplo žen, které sedaly v polstrovaných křeslech a oddávaly se blahodárnému působení dřevěného hřebenu, sušáku na vlasy, mých rukou a rukou kadeřnic, které se u mě zaučovaly. Žen, které si mlčky četly knihu, které mi říkaly „drahá sestro“, žen, které hlasitě

vykládaly vtipy, jimž jsem se smála ještě několik dní poté. Milovala jsem to místo – hřebeny, natáčky a na všech stěnách zrcadla.

Úpravou účesů jsem si začala přivydělávat už v prvním ročníku na univerzitě v Ife. Jako většina studentek z prváku jsem bydlela na koleji Mozambique. Už týden poté, co jsem se nastěhovala, jsem každý večer obcházela pokoje a nabízela holkám, že jim zapletu vlasy za poloviční cenu, než zaplatí v kadeřnictví. Měla jsem jen malý dřevěný hřebínek a jediné, do čeho jsem během toho roku investovala, byla plastová stolička, aby se moje zákaznice měly na co posadit. To byla taky první věc, kterou jsem si zabalila, když jsem se ve druhém ročníku přestěhovala na kolej Moremi. Na fén se mi ušetřit nepodařilo, ale už ve třetím ročníku jsem si vydělávala tolik, že jsem byla finančně soběstačná. Takže když si Iya Martha občas usmyslela, že pozdrží peníze, které mi jejím prostřednictvím posílal každý měsíc otec, nehladověla jsem.

Po svatbě jsem se přestěhovala do Ilesy, a přestože jsem každý všední den jezdila do Ife na přednášky a semináře, svoje kadeřnické podnikání už jsem tam dál provozovat nemohla. Nějaký čas jsem tak nic nevydělávala. Ne že bych to potřebovala: Akin mi kromě peněz na domácnost dával ještě velkorysý kapesný. Jenže mně se po mé práci stýskalo a taky se mi nelíbila představa, že pokud by mi Akin z nějakého důvodu přestal dávat peníze, neměla bych ani na balíček žvýkaček.

Prvních několik měsíců po svatbě jsem zaplétala vlasy jen Akinově sestře Arinole. Často mi nabízela, že mi za to zaplatí, ale já jsem od ní peníze nechtěla. Neměla ráda moc komplikované účesy, vždycky chtěla, abych jí vlasy upravila v klasickém stylu *suku*. Zaplétat jí kadeře do rovných linek, které končily v polovině hlavy, mě brzy přestalo bavit. A tak jsem ji přemluvila, aby mě jednou nechala zaplést jí vlasy do spousty tenkých copánků. Trvalo to deset hodin, ale během následujícího týdne ji všechny kamarádky z pedagogické fakulty začaly přemlouvat, aby je seznámila se svou kadeřnicí.

Ze začátku jsem ten stále početnější zástup žen česala za naším domem ve stínu stromu kešu. Akin ale brzy objevil prostor pro salon a tvrdil, že je perfektní. Já jsem se do otevření skutečného salonu moc nehrnula, protože jsem věděla, že až do skončení školy tam budu moct pracovat jen o víkendech. Jenže Akin mě přemluvil, abych se tam šla aspoň podívat. Okamžitě jsem pochopila, že to místo je opravdu dokonalé. Snažila jsem se své nadšení nedat najevo a řekla jsem mu, že otevřít kadeřnictví, kde bude pět dní v týdnu zavřeno, by byl nerozum. Jenže on mě prokoukl a o dvě hodiny později už jsme stáli ruku v ruce v obývacím pokoji majitele a Akin se s ním domlouval na nájmu.

V době, kdy se oženil s Funmi, jsem tenhle salon pořád ještě měla. Přestože jsem se toho rána zdržela kvůli dešti a problémům s autem, i tak jsem tam dorazila jako první. Když jsem odemkla dveře, po žádné z mých učnic ještě nebylo ani vidu ani slechu. Většinou chodily dřív než já, aby všechno připravily, ale když jsem rozsvítla, bubnování deště na střeše začalo sílit a po chvíli připomínalo dusot tisícíhlavého stáda. Nebylo moc pravděpodobné, že by se sem moje děvčata dostala, dokud déšť znovu trochu nepoleví.

Zapnula jsem rádio, které mi dal otec, když mě přijali na univerzitu. Jeho šasi už bylo na několika místech rozbité, ale spravila jsem ho lepicí páskou. Otáčela jsem knoflíkem ladění tak dlouho, dokud jsem nenarazila na stanici, kde hráli hudbu, kterou jsem neznala. Pak jsem začala připravovat šampony, pomády, tužicí gely a kulmy, mísy s relaxéry pro narovnání vlasů a laky na vlasy.

Nezdržovala jsem se tím, že bych v zrcadle kontrolovala, jestli mi navzdory deštníku déšť neponičil copánky. Kdybych se podívala do zrcadla, musela bych v něm pozorně zkoumat tvar svého obličeje, své malé oči, velký nos, všechny možné nedostatky v tvarování brady a rtů, všechny možné důvody, pro něž by nějaký muž, konkrétně Akin, mohl považovat Funmi za atraktivnější. Neměla jsem čas na to, abych se utápěla

v sebelítosti, prostě jsem dál pracovala, protože dokud jsem se zabývala vybalováním všech těch přípravků, moje myšlenky sveřepě kroužily jen kolem vlasů.

Když přestalo pršet, začaly se do salonu jedna po druhé trousit učnice. Poslední dorazila těsně před tím, než se ukázala první zákaznice. Vzala jsem do ruky dřevěný hřeben, rozdělila jí vlasy uprostřed, namočila dva prsty do lepkavé pomády a můj pracovní den mohl začít. Vlasy měla ta žena husté, jednotlivé prameny mi šustily v prstech a já jsem je zaplétala do tenkých copánků přiléhajících k hlavě a spojujících se na zátylku. Když jsem s tím byla hotová, čekaly v salonu už další čtyři zákaznice. Šla jsem od hlavy k hlavě, rozdělovala vlasy do pramenů, zaplétala je do složitých vzorů, zastříhávala roztřepené konečky a udělovala rady učnicím. Byla jsem v sedmém nebi. Čas rychle plynul a poledne dávno minulo. Když jsem si konečně udělala pauzu na oběd, zápěstí jsem měla bolavá – dopoledne chtěly totiž skoro všechny zákaznice zaplést copánky, jen málokterá se spokojila s umytím a jednoduchou úpravou účesu.

To odpoledne jsem si zašla pro rýži vařenou v listech maranty a servírovanou s rybou a zeleninou dušenou v palmovém oleji. Žena, která tohle jídlo v naší ulici prodávala, ho připravovala tak dobře, že pokaždé, když jsem si vychutnala i poslední kousek sušené ryby, musela jsem bojovat s nutkáním olízat marantové listy dosucha. Byl to ten typ pokrmu, po jehož požití bylo potřeba chvíli jen spokojeně sedět a rozjímat. Obloha venku byla pořád hrozivě temná, ale déšť konečně ustal. Otevřenými dveřmi pronikal do salonu v poryvech chladný vzduch a se sušáky vlasů sváděl bitvu o konečnou teplotu v místnosti.

Když vešla, myslela jsem, že je to další zákaznice. Chvíli stála ve dveřích, za ní se černalo zatažené nebe coby zlé znamení. Zamračeně se rozhlížela po místnosti, dokud nespátřila mě. Pak se usmála, přišla ke mně a poklekla. Byla krásná. Její tváři by slušel jakýkoliv účes a styl, byla to tvář, za níž se ženy na trhu toužebně obracejí.

„Dobré odpoledne, naše matko,“ řekla Funmi.

Ta slova mě bodla u srdce. Nebyla jsem její matka. Všichni mi stále říkali Yejide. Nebyla jsem Iya Tahle nebo Iya Tamta, jak se říkalo ženám poté, co se jim narodilo první dítě. Pořád jsem byla prostě Yejide. To pomyšlení mi na okamžik svázalo jazyk a vyvolalo ve mně nutkání vyrvat jí ten její z úst. O několik let dřív by mi nic nezabránilo, abych jí pořádnou ránou pěstí nepochroumala úsměv. Když jsem chodila na dívčí střední školu v Ife, přezdívali mi Yejide Hrozná. Nebylo dne, abych se neporvala. Vždycky jsme čekaly, až skončilo vyučování, a pak jsme se pustily do boje. Našly jsme si místo dost daleko od školy a mimo trasy, kterými chodívali domů učitelé. A já jsem vždycky měla navrch – ani jedinkrát jsem neprohrála. Stálo mě to pár knoflíků, několik zlomených zubů a nesčetněkrát krvácející nos, ale nikdo mě neporazil. Nikdy jsem neměla v puse ani zrnko písku.

Když jsem se po takové rvačce objevila doma, špinavá a zakrvácená, macechy mi za mé ostudné chování hlasitě nadávaly a vyhrožovaly tresty. Po večerech pak oblečené v opraných šatech zavínutých kolem scvrklých prsou své děti šeptem nabádaly, aby si ze mě nebraly příklad. Konec konců jejich děti vyrůstaly s matkami, živými ženami, které nadávaly a vařily, měly zaměstnání a zarostlá podpaží. To jen děti bez matek se chovaly tak otřesně. Navíc já nejen že jsem neměla matku, ale ta, kterou jsem kdysi měla, ta, která umřela vzápětí poté, co mě vytlačila na svět, byla ženská bez rodokmene! A kdo zbouchne ženskou bez rodokmene? Jen hlupák. Ale o to nešlo. Šlo o to, že pokud dítě nemělo žádný dohledatelný rodokmen, mohlo mít ve skutečnosti kdovíjaké předky – klidně psy, čarodějnice nebo některý z těch divných kmenů se špatnou krví. Děti otcovy třetí manželky zjevně špatnou krev v žilách měly, protože v její rodině se hojně vyskytovalo šílenství. Ale to byla aspoň špatná krev, o které se vědělo – moje (potenciální) špatná krev byla neznámého původu a to bylo horší, jak jsem ostatně sama názorně de-

monstrovala tím, že jsem se rvala jako kůň a dělala tak otcí ostudu.

Všechny tyhle polohlasné debaty odehrávající se za zavřenými dveřmi pokojů, které obývaly otcovy manželky se svými dětmi, mi moji nevlastní sourozenci dříve nebo později podrobně vylíčili. Nic jsem si z toho nedělala. Byla to hra, kterou mezi sebou manželky hrály; každá z nich se snažila dokázat, že ty nejlepší potomky porodila otcí právě ona. Co mi vadilo, byly ty plané výhrůžky, tresty, které nikdy skutečně nenastaly, ani když byly moje rvačky na denním pořádku. Pohlavky, které nepadly, domácí práce navíc, které mi nikdo nepřidělil, večere, které mi nikdo neodepřel, to všechno mi připomínalo, že jsem jim všem vlastně ukradená.

„Naše matka?“ zopakovala Funmi. Stále ještě klečela vedle mě.

Spolkla jsem své vzpomínky jako obrovskou hořkou pilulku. Funmi mi položila ruce do klína; měla dokonalou manikúru. Ibiškově rudý lak na nehty připomínal barvu hrnků, z kterých jsme s Akinem ráno pili kávu.

„Naše matka?“

Já už jsem si nehty nelakovala. Dřív ano, ještě na univerzitě. Že by se mu na ní líbily ty nalakované nehty? Co asi cítil, když mu těmi krásnými nehty přejela po hrudníku? Ztvrdly mu bradavky? Sténal slastí? Chtěla jsem... ne... potřebovala jsem to okamžitě vědět, se všemi detaily. Co z toho všeho, co bylo dosud jenom moje, z něj teď měla ona? A měla i něco, co já ne? Jeho dítě?

„Naše matka?“

„Nejsem žádná tvoje matka. Koukej vstát,“ obořila jsem se na ni.

Vedle sice stála prázdná židle, ale ona si sedla na područku té moje.

„Co tady děláš? Kdo ti řekl, kde pracuju?“ Šeptala jsem, protože štěbetání zákaznic a učnic náhle umlklo. Někdo vypnul rádio a v salonu se rozhostilo ticho.

„Říkala jsem si, že bych se měla zastavit a pozdravit tě.“

„V tuhle denní dobu? Ty jsi nezaměstnaná?“ Bylo to míněno jako urážka, ale pochopila to jako otázku.

„Ne-e. Nechodím do práce, protože náš manžel se o mě dobře stará.“ Slova „náš manžel“ pronesla dost nahlas, bylo očividné, že je slyšel celý salon. Židle zaskřípaly, jak se v nich zákaznice zavrtěly a nastražily uši, aby jim z našeho hovoru nic neuniklo.

„Cože?“

„Náš manžel je velice hodný. Dobře se o mě stará. Děkujme Pánubohu, že má dost peněz pro nás pro všechny.“ Obdařila mě zářivým úsměvem.

Probodávala jsem pohledem její odraz v zrcadle naproti nám. „Dost peněz na co?“

„Aby nás uživil, naše matko. Proto přece muž pracuje, *abi*. Aby uživil svoje ženy a děti.“

„Některé z nás se užíví samy,“ řekla jsem a zařatá pěsti jsem si pevně přitiskla k bokům. „Takže teď běž, ať můžu dál dělat svoji práci.“

Znovu se usmála do zrcadla. „Navštívím tě zase zítra odpoledne, *ma*. To třeba nebudeš mít tak napilno.“

Čekala, že jí úsměv oplatím? „Funmi, já tu ty tvoje hubené hnáty už víckrát nechci vidět.“

„Naše matko, tohle přece není nutné. Měly bychom spolu vycházet v dobrém. Aspoň kvůli dětem, které budeme mít.“ Znovu u mě poklekla. „Já vím, že lidi říkají, že jsi neplodná, ale Pánbůh je všemohoucí. Jsem si jistá, že jakmile otěhotním, i tvoje lůno se otevře. Když říkáš, že sem nemám chodit, tak já sem chodit nebudu, ale měla bys vědět, že tahle zahořklost je možná jedním z důvodů tvé neplodnosti. Tak na shledanou, *ma*.“

S úsměvem se zvedla a otočila se k odchodu.

Vstala jsem a popadla ji ze zadu za šaty. „Hele! Ty... ty *egbere*. Kdo je tady podle tebe neplodný?“

Na tuhle konfrontaci jsem prostě nebyla připravená. I moje nadávky byly úplně mimo. Funmi vůbec nevypadala jako